

УДК 378

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

© О. М. Слободянюк

У статті досліджено досвід формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю. Встановлено, що фахівець має набутти вміння використовувати професійно-етичні знання в різних ситуаціях, а питання морального самовизначення майбутнього менеджера є не менш важливим завданням, ніж формування його професійної компетентності. Визначено, що реалізація моделі формування потребує етичного середовища, яке створюється завдяки інтеграції суспільно-гуманітарних дисциплін та позанавчальних заходів

Ключові слова: менеджер, компетентність, професійно-етична компетентність, суспільно-гуманітарні дисципліни, педагогічні умови формування

In this article was considered an experience of formation of professional-ethical competence of students – future managers. It was established, that specialist must gain the ability to use professional-ethical knowledge in different situations; and the problem of moral self-determination of students – future managers is no less important than the formation of their professional competence. It was proved that realization of this model needs for ethical environment that must be created due to integration of the socio-humanitarian subjects and out-class arrangements. The author analyzed publications of the native and foreign scientists and offered several practical elaborations that concern pedagogical conditions of formation of professional-ethical competence.

It is worth noting, that the author reveals factors that influence the development of ethical competence of future managers in the process of professional preparation in the higher educational institutions.

The author analyzed the experience of knowledge on “Practical cultural studies” and “Museum practicum” in Vinnitsa national technical university.

It is worth noting, that the necessary condition for the formation of professional-ethical competence in students is a combination of the newest technologies and methods of teaching in addition to the traditional ones.

The model of formation of ethical competence of the future management needs for further studies

Keywords: manager, competence, professional-ethical competence, socio-humanitarian disciplines, pedagogical conditions of formation

1. Вступ

Цивілізаційні тенденції розвитку суспільства ставлять нові вимоги перед людиною, а значить і перед освітою, яка відіграє визначальну роль у становленні особистості. Для пострадянських держав, у тому числі й для України, освіта - основа майбутнього, найбільш масштабна сфера суспільства, його політичної, соціально-економічної, культурної й наукової організації, спосіб відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу, виховання патріота і громадянина, діючий метод модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені.

Випускник вищого навчального закладу виступає провідною ланкою в реалізації програми демократизації суспільства, і тому має стати самодостатньою особистістю, котра здатна реалізувати себе в соціумі та гуманізувати взаємовідносини з навколишнім світом.

У державних документах: Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) [1] «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.» [2], акцентується, що до основних умов підготовки фахівців міжнародного рівня у вищій школі належать: орієнтація на особистість як мету, суб'єкт, результат

освітнього процесу; посилення гуманістичного аспекту наукових знань; реалізація особистісного підходу, що забезпечує ставлення до молодої людини як до соціальної цінності; врахування у процесі навчання механізмів професійної особистості, механізмів соціалізації особистості за умов динамічності змін у сфері праці на початку XXI століття, а також закономірностей природного процесу її розвитку.

У зв'язку з цим постає питання про необхідність зміни парадигми освіти: з ньютоністсько-картезіанської, яка ґрунтувалася на ідеях Ньютона й Декарта про те, що наука тим більш об'єктивна, чим більш вона віддалена або зовсім очищена від суб'єкта, на гуманістичну, яка розглядає особистість як цілісну, гармонічну, творчу здатну до самоактуалізацію.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених професійному становленню особистості майбутнього менеджера, недостатня увага приділяється гуманістичній спрямованості, що має бути в основі взаємовідносин управлінця та працівника, визначати успіх їхньої спільної діяльності. Поза увагою дослідників залишилося визначення педагогічних умов формування професійно-етичної компетентності (далі – ПЕК) майбутнього менеджера економічного профілю.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Концептуальні засади формування компетентності можна простежити у працях вітчизняних науковців: професійної (І. Драч [3], О. Яковенко [4], Р. Аронова [5]), управлінської (Т. Дніпровська [6]), комунікативної (О. Краєвська [7]). Важливими виявились дослідження професійної етики юристів (Г. Андреев [8]), учителів (Л. Хоружа [9]).

І, хоча в переважній більшості досліджень звучить ідея, що формування етично компетентної особистості – це соціально важлива проблема, від розв'язання якої залежить перспектива розвитку сучасної людини на засадах гуманізації і демократизації, у науковому середовищі викликає гостру тривогу, що всупереч загальному гаслу (про необхідність формування особистості з інноваційним типом мислення, яка здатна до створення змін і сприйняття змінності) в вищих освітніх закладах проходить поступове і постійне «вимивання» гуманітарної складової. Результатом цього процесу стала нездатність багатьох фахівців своєчасно реагувати на суспільні зміни, розуміти проблеми, що виникають в світі, і шукати шляхи їх вирішення. Майбутній менеджер повинен нести особисту відповідальність за результати управлінських рішень, в тому числі і моральні.

3. Мета статті

Узагальнити досвід реалізації моделі формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю.

4. Концептуальні ідеї та педагогічні умови процесу формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю

Зміни в системі цінностей викликають необхідність по-новому оцінити перспективи гуманітарної освіти в Україні, його роль в професійній діяльності фахівця і відповідність потребам ринку праці і суспільства в цілому. Низький рівень соціально-гуманітарної підготовки не дозволяє значній кількості випускників вузів повною мірою реалізувати себе в трудовій діяльності, мати власну громадянську позицію. Певна частина науково-технічної інтелігенції має технократичний тип мислення, який «вбирають» в себе і студенти. Вони відносяться до гуманітарних дисциплін, як до чогось другорядного, проявляючи досить часто відвертий нігілізм.

А разом з тим, формування системи ціннісних орієнтацій, розуміння цілей і завдань професійної етики, уміння використовувати професійно-етичні знання в різних ситуаціях, питання морального самовизначення майбутнього менеджера є не менш важливим завданням, ніж формування його професійної компетентності. Суспільство вкрай прискіпливо ставиться до того, на які норми орієнтується управлінець, оскільки це багато в чому визначає обрані стратегії, завдання організації. Менеджер через систему управлінських рішень транслює власну систему відносин до себе, до оточуючих людей, суспільства, професії. Саме він визначає імідж організації, а зна-

чить, це безпосередньо пов'язано з моральним самовизначенням майбутнього управлінця. Не випадково моральному становленню майбутніх фахівців відведена важлива роль в нормативних документах, які регламентують освіту в Україні [1, 2].

Таким чином, формування професійно-етичної компетентності (далі – ПЕК) майбутніх менеджерів економічного профілю є соціально значущою проблемою і потребує системного підходу. З системним підходом до об'єкта дослідження тісно пов'язаний метод моделювання. В Краєвському [10] педагогічне моделювання трактується як відображення існуючої педагогічної системи в спеціально створеному об'єкті як еталон для досягнення мети, і як інструмент її досягнення. Створена модель формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю [11] уможливила презентувати процес формування ПЕК як цілісний процес – від постановки мети до отримання кінцевого результату, який сформульований як зростання рівня ПЕК майбутнього менеджера в процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін.

Розроблена модель включає методологічний, змістовий та організаційно-технологічний компоненти. У 2012–2015 роках в рамках експериментальної перевірки авторської моделі було проведено дослідження, метою якого було з'ясувати відношення студентської молоді до різних видів суспільно-гуманітарної освіти, а також виявлення проблем, що виникають у молоді при зверненні до гуманітарних знань на різних етапах професійної та життєвої кар'єри. Дослідження проводилось на базі Вінницького національного технічного університету. Це дослідження «Студент-майбутній менеджер ВНТУ», «Випускник ВНТУ», «Суспільно-гуманітарні дисципліни очима майбутніх менеджерів економічного профілю». В ході експерименту опитування проводилось серед студентів 4–6 курсів (225 студентів), які вивчили усі або більшість з суспільно-гуманітарних дисциплін, що викладаються в університеті. Саме ці студенти мають вже сформоване уявлення про об'єкт досліджень.

Перш за все, необхідно відзначити наступні позитивні показники: 90,3 % студентів вважають гуманітарні дисципліни невід'ємною складовою університетської освіти, 57,1 % відвідують лекції і семінари з гуманітарних курсів, оскільки вважають їх актуальними і цікавими, а 42,2 % вивчають їх лише тому, що вони є в навчальному плані. Серед найбільш значимих гуманітарних дисциплін, які були виділені студентами, домінують: «Правознавство» – 68,8 %, «Ділова етика та культура професійного спілкування» – 58,7 %, «Основи психології і педагогіки» – 56,3 %.

Більшість опитаних студентів вважають саме ці дисципліни обов'язковими для вивчення, тобто нормативними. Цілком закономірно, що на формування поглядів, переконань і ціннісних орієнтацій студентів відповідно до отриманих даних, впливають ті гуманітарні знання, які оцінюються як корисні та необхідні в подальшій професійній діяльності. Аналіз отриманих у ході досліджень даних виявив загальну прагматичну тенденцію, що існує в суспільстві, та

яка відображається у вищій технічній освіті. Вона полягає в тому, що студенти, з їх кар'єроорієнтованими цінностями, віддають перевагу тим гуманітарним дисциплінам, які будуть сприяти майбутньому професійному успіху.

Сутність гуманітарної освіти бачиться, перш за все, у формуванні культури мислення, творчих здібностей майбутнього спеціаліста на основі глибокого розуміння всієї культурної спадщини. Вона повинна вирішувати завдання загальнокультурної компетентності людини, що виходить за рамки її професійної сфери.

Завданням вищого навчального закладу є не тільки підготовка фахівця, професіонала, а й формування людини творчої, всебічно розвиненої, з яскраво вираженою індивідуальністю. Тим важливішою є ця концепція, коли мова йде про професію типу «людина – людина», до якої належить професія менеджера.

Отож, потреба у новому концепті компетентнісного підходу до підготовки менеджера викликана актуалізацією гуманістичної парадигми в умовах постіндустріалізму і постмодернізму, що диктується інтенсивним розвитком гуманітарної сфери і динамічними соціокультурними процесами у системі сучасного управління. Професійна діяльність менеджмент охоплює широке коло соціокультурних та управлінських явищ, які характеризуються антропологічним виміром, транспрофесіоналізмом, невичерпним розмахом використання гуманітарної діяльності, ціннісно-цільовою орієнтацією на інвестиції в людський капітал в умовах трансформації сучасного суспільства [12].

На основі аналітико-констатувального етапу експерименту, аналізу запропонованих науковцями (Л. Хоружа [9], І. Драч [3]) умов формування ПЕК студентів ВНЗ, положень дидактики вищої школи визначено такі необхідні та достатні педагогічні умови формування ПЕК майбутніх менеджерів економічного профілю в процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін:

1) забезпечення професійної спрямованості змісту гуманітарних дисциплін, яка реалізується шляхом включення в робочі програми суспільно-гуманітарних дисциплін тематичних блоків, які підсилять процес формування компоненти ПЕК;

2) застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін, яка можлива через моделювання за допомогою педагогічної технології контекстного навчання викладання суспільно-гуманітарних дисциплін (метода проектів, ігрових методів, усіх різновидів кейс-стаді (створення спеціальних педагогічних ситуацій));

3) створення етичного середовища шляхом інтеграції суспільно-гуманітарних дисциплін та позанавчальних заходів.

Визначені педагогічні умови формування ПЕК майбутніх менеджерів економічного профілю було впроваджено під час формуючого етапу експерименту. Ефективність впровадження моделі формування ПЕК ми пояснюємо оптимальній комбінації педагогі-

чних умов. Та вирішальною (із стратегічної точки зору) умовою стало те, що процес вирішення задач з реалізації моделі формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів [11] був природним продовженням тривалої роботи психолого-педагогічних кадрів кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, яку тривалий час очолювала Т. Буяльська. Професор Т. Буяльська є автором концепції гуманізації освітньої діяльності у ВНЗ [13]. Умовою реалізації цього завдання стало створення (у межах культурно-художнього і просвітительського центру) культурно-художнього середовища, що сприяє розв'язанню завдання гуманізації освіти, а значить сприяє вирішенню задач моделі формування ПЕК майбутнього менеджера. Створення культурно-художнього і просвітительського центру (далі – КХПЦ) являє собою своєрідну мінімодель культури зі своєю духовною атмосферою, своїми художніми музеями і традиційними святами. В таких умовах, за свідченням Т. Буяльської, природно стає орієнтація викладання гуманітарних дисциплін на внутрішню перебудову особистості, а саме:

- 1) розвиток інтуїції, фантазії, творчих уявлень;
- 2) гармонізацію раціональних і емоціональних форм пізнання;
- 3) формування моральних пріоритетів.

До складу культурно-художнього і просвітительського центру студентів, у межах якого створюється культурно-художнє середовище входять художній музей «Сучасний подільський живопис», меморіальний музей Ф.Коновалюка, «Експозиційний зал», кабінет українознавства тощо. Як зазначає професор Т. Буяльська «Робота всіх підрозділів КХПЦ базується на тезі: культура існує не як один із аспектів людського буття; культура – це своєрідне поле, на якому формується, зростає і вдосконалюється Людина (спеціаліст зокрема); це той неосяжний світ, за межами якого зникають поняття краси і добра» [13].

Існування культурно-художнього і просвітительського центру дає можливість проведення музейних практикумів, які стають підтвердженням тягlosti традиції, започаткованої давньогрецькою філософською парадигмою єдності: краса – добро – істина та зумовила існування освітніанської концепції, що базувалась на нерозривності естетичного – етичного – пізнавального. А І. Зязюн подібну ідею формулював як: «Дух свободоловства, атмосфера демократизму, надання людині максимальної свободи вибору і самовиявлення, усвідомлення людиною своєї неповторної індивідуальності через самооцінку – усі ці чинники є визначальними в становленні і розвитку її естетичного досвіду» [14].

Отже, існування культурно-художнього і просвітницького центру в ВНТУ уможливує таку навчальну ситуацію, в якій мораль постає як вид духовно-практичної діяльності і сприяє набуттю етичного досвіду.

Окремого слова заслуговує дисципліна «Практична культурологія», яка не передбачена міністерськими нормативними програмами. Головна мета за-

нять – набуття практики невимушеного, свідомого, адекватного перебування в культурно-мистецькому середовищі, яка, в поєднанні з темами, що несуть смислотитетивий характер, уможливує подолання моральної і духовної кризи.

Заняття організуються і проводяться для студентів I-III курсів всіх спеціальностей в актовій залі університету один раз на місяць, згідно розкладу кожного факультету, протягом двох триместрів (тобто всього 6 занять на рік). Заняття культурологічного практикуму передбачають, перш за все, збагачення та поглиблення художнього досвіду студентської молоді, розвиток асоціативного мислення, набуття умінь декодувати різноманітні художні знаки і символи, розуміти мову мистецтва тощо.

Головна мета занять «Практична культурологія» – набуття практики невимушеного, свідомого, адекватного перебування в культурно-мистецькому середовищі. Заняття культурологічного практикуму передбачають:

- пропагування найкращих зразків національного та світового мистецтва;
- актуалізацію потреби в самовиявленні суб'єктивних оцінок і вражень, на засадах поглиблених знань, набутого досвіду і ерудиції;
- розвиток механізмів смислових новоутворень;
- формування потреби звертатися до мистецтва (зокрема класичного), як невичерпного джерела нових ідей, нешаблонних рішень;
- розвиток здатності до аргументації, діалогу, коректної полеміки, спонукання до самопізнання, самоаналізу, самооцінювання;
- навчити давати аргументовані і коректні оцінки тим чи іншим художнім явищам;
- збагатити емоційну сферу морально-естетичними почуттями;
- формування потреби робити вибір на користь духовній праці в ситуації, коли існує велика кількість звабливих спокус;
- навчити керувати своїми емоціями, реакціями, поведінкою;
- набуття навичок культури поведінки, опанування правилами етикету в їх відповідності певній соціокультурній ситуації.

5. Результати дослідження

За результатами аналізу моделі формування ПЕК майбутніх менеджерів економічного профілю ми зробили висновки про недоліки досліджуваного процесу та можливі резерви для його вдосконалення. Експеримент підтвердив ефективність педагогічних умов формування ПЕК та передбачених ними педагогічних форм, методів, засобів і надав змогу виявити позитивну динаміку результатів експериментального навчання майбутніх менеджерів. Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю. Подальшого вивчення потребують питання вивчення зв'язків етичної компетентності з іншими метаіндивідуальними характеристиками професійності менеджера

6. Висновки

Таким чином, досвід реалізації моделі формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю дає можливість удосконалити систему якісної фахової підготовки. Формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю буде більш результативним, якщо у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін реалізувати такі педагогічні умови: забезпечення професійної спрямованості змісту гуманітарних дисциплін; застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін; створення етичного середовища шляхом інтеграції суспільно-гуманітарних дисциплін та позанавчальних заходів.

Література

1. Закон України про вищу освіту [Текст] // Голос України. – 2014. – № 148 (5898).
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [Текст] // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 155. – С. 9–11.
3. Драч, І. І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади [Текст]: монографія / І. І. Драч. – К.: Дорадо-Друк, 2013. – 456 с.
4. Яковенко, О. І. Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. І. Яковенко. – Київ, 2015. – 24 с.
5. Аронова, Р. С. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільного виховання у педагогічних коледжах [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Р. С. Аронова. – Київ, 2016. – 24 с.
6. Дніпровська, Т. В. Формування управлінської компетентності майбутніх інженерів автомобільного транспорту: комунікативний аспект [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. В. Дніпровська. – Запоріжжя, 2016. – 21 с.
7. Краєвська, О. Д. Формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв у процесі професійної підготовки [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. Д. Краєвська. – Тернопіль, 2015. – 21 с.
8. Андреев, Г. И. Формирование профессионально-этической культуры студентов образовательных учреждений МВД РФ [Текст]: дис. ... канд. пед. наук / Г. И. Андреев. – Чебоксары, 2002. – 213 с.
9. Хоружа, Л. Л. Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів початкових класів [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Л. Л. Хоружа; Інститут педагогіки АПН України. – К., 2004. – 45 с.
10. Краевский, В. В. Общие основы педагогики [Текст]: учебник / В. В. Краевский. – М.: Издат. Центр «Академия», 2008. – 256 с.
11. Слободянюк, О. М. Педагогічна модель формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів [Текст] / О. М. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – Вінниця: ВНТУ, 2015. – № 5. – С. 146–151.
12. Бех, Ю. В. Саморозгортання соціального світу [Текст]: монографія / Ю. В. Бех. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 248 с.
13. Буяльська, Т. Б. Гуманістичні виміри освіти як базовий дискурс гуманітарних науково-практичних конференцій у ВНТУ [Текст] / Т. Б. Буяльська // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – № 4. – С. 14–21.

14. Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів [Текст] / ред. І. А. Зязюн. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2013. – 150 с. – С. 12.

References

1. Zakon Ukrainy pro vyshchu osvitu [Law of Ukraine on Higher Education] (2014). Holos Ukrainy, 148 (5898).

2. Natsionalna stratehiya rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 r. [National Strategy for Development of Education in Ukraine until 2021] (2013). Governmental courier, 155, 9-11.

3. Drach, I. I. (2013). Upravlinnia formuvanniam profesinnoi kompetentnosti mahistrantiv pedahohiky vyshchoi shkoly: teoretyko-metodychni zasady [Management of formation of professional competence of high school graduate pedagogy: theoretical and methodological foundations]. Kyiv: Dorado-druk, 456.

4. Yakovenko, O. I. (2015). Formuvannya profesinnoi kompetentnosti majbutnix ekonomistiv u procesi praktychnoi pidgotovky [Formation of professional competence of future economists in the course of practical training]. Kyiv, 24.

5. Aronova, R. S. (2016). Formuvannya profesinnoi kompetentnosti majbutnix faxivciv doshkil'nogo vyhovannya u pedagogichnyx koledzhax [Formation of professional competence of future specialists of preschool education in teacher training colleges]. Kyiv, 24.

6. Dniprov's'ka, T. V. (2016). Formuvannya upravlins'koyi kompetentnosti majbutnix inzheneriv avtomobil'nogo transportu: komunikatyvnyj aspekt [Formation of administrative competence of Road Transport Engineers: communicative aspect]. Zaporizhzhya, 21.

7. Krayev's'ka, O. D. (2015). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti majbutnix menedzheriv-agrariyiv

u procesi profesinnoi pidgotovky [Formation of communicative competence of managers, farmers in the process of training]. Ternopil', 21.

8. Andreev, H. Y. (2002). Formyrovanye professyonalno-etycheskoi kultury studentov obrazovatelnykh uchrezhdeniy MVD RF [Formation of is professional-ethical culture of students of educational institutions of the Russian Federation Ministry of Internal Affairs]. Cheboksary, 213.

9. Khoruzha, L. L. (2004). Teoretychni zasady formuvannya etychnoi kompetentnosti maybutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv [The theoretical basis of formation of ethical competence of future primary school teachers]. Kiev, 45.

10. Kraevsky`j, V. V. (2008). Obshhy'e osnovy pedagogy`ky` [General principles of pedagogy]. Moscow: Y`zdat. Centr «Akademy`ya», 256.

11. Slobodyanyuk, O. M. (2015). Pedahohichna model formuvannya profesinno-etychnoi kompetentnosti maybutnix menedzheriv [Pedagogical model of professional and ethical competence of managers]. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. Vinnitsa, 5, 146–151.

12. Bekh, Yu. V. (2007). Samorozhortannya sotsialnoho svitu: [Monohrafiya] [Samorozhortannya social world]. Kiev: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 248.

13. Buyalska, T. B. (2008). Humanistychni vymiry osvity yak bazovyy diskurs humanitarnykh naukovopraktychnykh konferentsiy u VNTU [Humanistic dimensions of education as a basic humanitarian discourse scientific conferences in NTB]. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. Vinnitsa, 4, 14–21.

14. Zyazyun, I. (Ed.) (2013). The aesthetic and ethical foundations of the pedagogical skills of teachers of higher educational institutions. Kirovohrad: Imeks-LTD, 150, 12.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Драч І. І.

Дата надходження рукопису 05.04.2016

Слободянюк Олена Михайлівна, викладач, кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, Україна, 21021

E-mail: lena.helen153@mail.ru